

PRZESTRONO (12) *av*

e oraz *oba* o jasne.

[*comp cf* 2. PRZESTRZENIE].

Sł stp notuje, Cn, Linde brak.

1. *Szeroko, rozległe pod względem miejsca* (9) : [Abraham do Lota:] Jesteśmy sobie przyjaciele wielcy/ przeto strzeżmy przyjaźni fwey by nas pasterze nie zwadzili/ prozę rozdzielmy sie/ wżak dożyć przełtrono mamy/ idź ty ná lewą stronę s łtátkiem swoim á ia ná prawą *BielKron* 11.

przełtrono komu (1): [poseł krzyżacki do króla polskiego:] Sławny Krolu/ Vlryk Mistrz Prufki poślął ci dwa mieczá/ tobie ieden á brátu drugi/ ná pomoc/ áby sobą nie trwożył/ á śmieie sie z nim potykał. A ielli ciáfne pole małz/ włtąpić swoiego/ gdzye będye y tobie y iemu przełtrono *BielKron* 384.

W przeciwstawieniu: »ciasno ... przełtrono« (1): [trzeba] bączyc dobrze/ áby okop/ álbo Oboz/ nie był názbýt rozciągnion ná dłuż álbo ná szesz/ iedno według ludzi/ coby nie było ciáfno/ áni bárzo przełtrono/ wokoł *BielSpr* 8.

Zwrot: »w granicach przełtrono czynić« = *rozszerzać granice* (1): Potomkowie Iozefowi poczęli mowić iż máły dzyał ná nie przyśzedł/ mowiąc: że w ich narodzye wielki sie lud rozmogł. Odpowiedział Iozue áby sobie w gránicach przełtrono czynili/ á dobywáli kráin po gorach dáley zá zyemię obiecáną. *BielKron* 48.

Przen (2) :

a) *Łatwo, dostępne, wygodnie* (1) : [artykuł o obecności ciała Pańskiego w sakramencie nie jest potrzebny do zbawienia] tedy y szwánkowác w nim/ y wykłádác go iáko ktho chce/ wedle myśli fwéy/ nie iest wyłtęp ku potępieniu. Ták pan szátan ten gościniec klepał: y nápráwiwłzy go w fercách ludzkich/ przełtrono iuż bez wšelákiéy boiáźni Bożéy poczał tym szérmowác/ y sławić to v ónych włzech ludzi *BiałKat* 293v; [SądParysa C4v].

b) *Bezpiecznie* (1) :

Szereg: »przełtrono a bezpiecznie« (1): Dokłádác ieszczé Pan raczy y trzeciey obietnicze swoiey: Iż wnidzye przełtrono á bezpiecznie broną do miáłtá święthego onego/ o ktoregochmy rokkołszach dziwnych niedawno wiele słyzeli. *RejAp* 193v.

a. *O szyku wojskowym: luźno* (2) : Sertorius, gdy przyśzło ku potykaniu łtoiąc w gotowey spráwie/ máiąc męże dobre zbrojne po wżyłthkich łthronách/ kázał sie im rozłtępić przełtrono/ vderzył ze włzech łtron ná nieprzyaciela *BielSpr* 40v.

W przeciwstawieniu: »ciasno ... przełtrono« (1): Vff ábo rząd od vffu ma łtać wolno/ gdy gwałtowney potrzeby niemáłz [...]/ bo źle bywa kiedy bárzo ciáfno dla koni waśniwych/ á źle też kiedy bárzo przełtrono/ by nieprzyaciel klinem woyská/ s khoreykolwie [!] łtrony nie przerwał gwałtem przypadwłzy. *BielSpr* 9v.

b. [O zaludnieniu: rzadko: [Słowacy, tj. Słowianie] miełzkáli w polach pod namioty przełtrono *BielKron* 1551 159.]

c. *O możliwości widzenia: aby nic nie zasłaniało* (1) : [Jozue] Rzekł też do ludu áby łzli zá Arką z daleka/ aby była widzyána przełtrono wżytkim [...]/ á łtrzezcie ábyłcie bliłko Arki nie byli. *BielKron* 47.

2. *O ubraniach: luźno (1)* : Gdy kto [...] nośi przeŝtrono pás: Abo iefli mu chodzi kieŝzenia łámopás: [...] z nożem wybruŝzonym [złodziej] przyŝtępuie z lekká. *KlonWor* 36.

3. *O wymowie: płynnie (1)* : A ná ten czás [nadejście królestwa bożego] nie będą zácimione oczy widzácych/ á wŝy ŝyŝácych s pilnoścíá ŝluchác będą/ [...] ięzyk teź záiákáiácych á momotliwych przeŝtrono á prętko wymawiác będzie. *RejPos* 312v.

4. *O tekście: obszernie, dokładnie (1)* : Wálza miłóć miłóciwy panie baczić rzaczy [!], iż ta ŝlawná Korona kxiąg żadnych ięzykiem ŝwym nie maiącz tak ŝlawnym/ tak była ŝirociała/ iż teź innym obczym narodom prawie w poŝmiech [...] była/ acźkolwiek cznothá/ ŝiłą/ ŝprawá/ rozumem [...] [inne narody] przewyŝŝała, Iakoź tho Florian na kończu ninieyŝzych kxiąg przeŝtrono rozważa y przypomina. *FalZioł* +2v.

Synonimy: 1. przestrzenie, przestwornie, szeroko; 2. rzadko; 3. łatwie, prędko, prosto, snadnie, swobodnie, umiejętnie, wolno; 4. dokładnie, gruntownie, jaśnie, obszernie, żrzetelnie.

Cf [PRZESTRONIE], PRZESTRONNO

AĆ